

STROMÁČIK

*environmentálny časopis
pre múdre a snímavé deti*

DECEMBER/2025

CENA 3,50 €

WWW.STROMZIVOTA.SK

ZÁŽITKOVOU FORMOU
SPOZNÁVAJTE PRÍRODU
A SVET OKOLO NÁS

OBSAH

Príroda, Zdravie a pohyb

- 3 RÉBUS + HRY S NÁRAMKAMI

Jazyk a komunikácia

- 4 PRÍBEH Z LESA-NELESA
6 RÝMOVAČKY +

Spoločnosť, Metakognícia

- 7 VYJADRENIE EMÓCIÍ
8 PORTFÓLIÁ

Charakter

- 9 FÉROVÉ PROSTREDIE
10 HĽADAČKA

Príroda, Spoločnosť

- 12 JAZVEČÍKY
14 AKO VZNIKÁ SNEH?
15 ČO JE PRAVDA O CICA VCOCH?
16 VYBERANIE ČEREŠNIČIEK
17 AKO NA DARČEKY A NÁKUPY
18 KRMIDLÁ A ÚKRYTY
19 BAZALKA PRAVÁ

Umenie, Spoločnosť

- 20 VIANOČNÉ TVORENIE
21 NÁJDI 10 ROZDIELOV
22 ZÁBAVNÉ HRY A POKUSY

Svet práce

- 23 DOKRESŤOVAČKA

Stromáček je časopis pre šikovných predškolákov a mladších školákov, pripravený odborníkmi na environmentálnu výchovu a slovenskými ilustrátormi. Vychádza v plnofarebnom formáte A4, v rozsahu 24 strán bez reklamnej inzercie. Tlačený je na kvalitnom ekologickom papieri.

© Použité obrázky a texty sú originálnym autorským dielom slovenských odborníkov a umelcov. Akékoľvek, hoci aj čiastočné použitie diela, je dovolené len s písomným súhlasom vydavateľa.

Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty. Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P.O.BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk; predplatne@slposta.sk.

Tento časopis bol podporený z dotácie Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR v oblasti práce s mládežou, ktorú administruje NIVAM.

Časopis Stromáček

Vydáva: Kancelária Stromu života, Jelenia 7, 811 05, Bratislava

Kontakt: 0948 525 885, stromacik@stromzivota.sk

IČO: 00587010

Šéfredaktor: Jozef Kahan

Autori textov: Jozef Kahan, Anna Uhrinová.

Ilustrácie: Níkoleta Šušlová, Tomáš Eniac Cíger, Anna Uhrinová, Tamara Machovičová, Katka Slaninková.

Grafická úprava: Andrea Plulíková

Tlač a distribúcia: Strom života, o.z.

Periodicita vydávania: mesačník

Poradové číslo: 10/2025

Ročník vydávania: 21. ročník;

Registrované na MK SR, EV 5706/18, ISSN 1336-2887

Výhoda pre členov Klubu:

Ak si založíte Klub Stromu života, v cene ročného členského získavate aj elektronickú verziu časopisu (pdf), vrátane online archívu, pričom triednym a školským Klubom zasielame zdarma aj 1 výtlačok poštou. Súčasťou online archívu sú tiež námety na aktivity, rôzne pracovné listy, videá, kvízy a ďalšie inšpirácie. Viac informácií o členstve nájdete na stránke stromzivota.sk.

SPRÁVNE ODPOVEDE

- str. 3: BAZALKA PRAVÁ
str. 6: 1.B, 2.C, 3.A, 4.E, 5.D
str. 19: zhora nadol B, D, C, B, C, A
str. 22: Keď vo vode vytvoríte vír, voda sa začne pohybovať do kruhu a predmet je tlačný ku okraju pohára. Vztlačová sila, ktorá ľahké predmety vo vode nadnáša, postupne vytlačí ľahší predmet nahor. Ťažšie predmety však takýmto spôsobom z vody nevytiahnete.

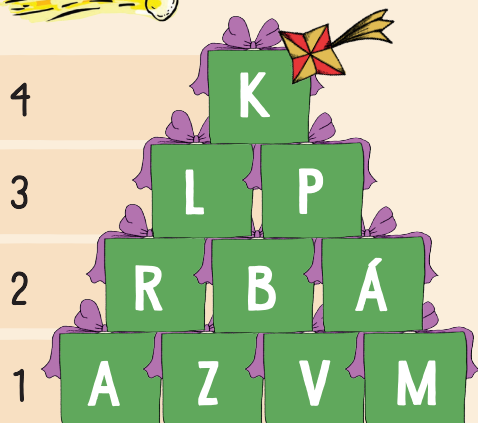
Milí kamaráti,

stretnúť sa s tými, ktorých máme radi pre mňa znamená zázrak. Práve v decembri počas sviatkov prichádza to magické obdobie, kedy sme k sebe vnímavejší a milší. Čo tak uchmatnúť si kúsok toho dobra do zásoby na ďalší rok? Ja to tentoraz istotne vyskúšam.

Stromáček

Keď správne vylúštíte rébus, zistíte, ako sa volá decembrová rastlina.

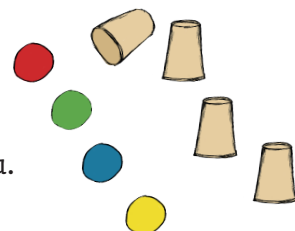
1. _____

2. _____

HRY S NÁRAMKAMI

Precvičte si svoje svalstvo a tiež spojenie mozgu, rúk a nôh. Zdá sa to jednoduché, no môžete byť prekvapení. Na všetky tri aktivity **budete potrebovať** farebné loptičky a papierové poháre. K tomu pruh krepového papiera, ktorý bude ukazovať dráhu. Poďme teda na to. Pripraviť sa, pozor, štartujte.

PRVÁ PREKLÁDKA

Popri dráhe z krepového papiera rozostavte poháriky a do nich vložte farebné loptičky. Hráč, ktorý bude prechádzať, bude mať na každej ruke farebný náramok vo farbách loptičiek. Jeho úlohou bude prejsť celú dráhu, pričom z každého pohárika preloží loptičku na druhú stranu dráhy. Pozor, môže to urobiť len rukou, na ktorej má náramok rovnakej farby ako loptička. Ak má loptička inú farbu ako náramky, nevykladá ju z pohárika. Za každé chybné chytenie loptičky sa hráčovi pripočítava 5 sekúnd.

DRUHÁ PREKLÁDKA

Na jednej strane dráhy sú v rade za sebou rozložené loptičky, oproti každej z nich je pohárik otočený hore dnom. Hráč prekladá loptičky na poháre, pozor, zasa sa môže dotknúť iba farieb, ktoré má na náramku. Túto dráhu si môžete zopakovať aj opačne, a to tak, že loptičky budete skladať z pohárikov na opačnú stranu.

ODKOPÁVAČKA

Loptičky v 4 rôznych farbách postavte do radu. Náramky si nechajte na rukách a pridajte aj dve farby na nohách. Postupne prechádzajte po dráhe a jemne do strán odsúvajte loptičky. Pozor, vždy iba končatinou s rovnakou farbou náramku ako je loptička.

Domov

Ráno bolo v lese tiché. Holé stromy, na ktorých sa vypínali opustené vtáčie hniezda, vyzerali v hustej hmle trochu strašidelne. Zvieratká sa zišli tak ako vždy, no čudovali sa, pretože kamienok s vyrytým listom dnes nesvietil. „Asi si dal prestávku,“ utrúsil niekto. Všetci tak trochu vedeli, že odkazy na kamienku im posielala ich kamarát Stromáčik, ktorý niekde ďaleko vysádza nový les. Teda aspoň v to dúfali. Trochu ich privádzalo do rozpakov, že kamienok teraz mlčí a rozmýšľali nad príčinou. Myšlienky kamarátov zrazu prerušil zvláštny zvuk. Ako prvá ho začula sýkorka. „Toto nie je vietor,“ šepla tichým hláskom. Veveričke vypadla z labiek šiška, srnka zdvihla hlavu a natiahla ušká, zajac zvrátil nos a zavetril. Dunenie silnelo. Medvedica, ktorá sa už pomaly ukladala na zimný spánok, sa vzpriamila a zahľadela medzi borovice. „Prichádzajú ľudia. A nesú v rukách píly!“

Lesní obyvatelia ihneď pochopili, že musia konať rýchlo. Rozbehli sa do svojich nôr a brlohov. Urobili tak všetci až na jazveca. Ten sedel pred svojím brlohom a pozeral tupo do zeme. „Nikam nepôjdem. Toto je môj dom.“ Srnka sa pokúsila jemne oponovať: „Jazvec, bude to naozaj nebezpečné.“ „Ja ostávam, moja stará borovica ma ochráni. Ani tá najsilnejšia píla ju neporazí,“ odvrkol.

Stromy postupne padali jeden po druhom a hukot píl sa nezadržiateľne blížil ku kamarátom. „Jazvec, pod' prosím s nami! Vrátime sa sem, keď ľudia odídu.“ „Nie, snád' zbadajú, že tu niekto býva a borovicu nechajú na pokoji!“ „Musíme už ísť!“ pískala sýkorka. „Nemôžeme ho tu predsa nechať. Sľúbili sme si, že si budeme pomáhať a budeme držať spolu,“ nástojila medvedica. „Nechajte ma! Sám som si brloh stavala. Je to moje miesto v tomto lese a nikto mi ho nezoberie,“ trval na svojom jazvec. Medvedica si povzdychla, ale keďže už neostávalo veľa času, vydala sa na útek spolu s ostatnými. Zvieratká však jazveca neopustili. Zastali v bezpečnej vzdialenosti a pozorovali, čo sa bude diať.

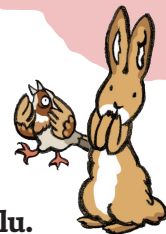

Keď sa píla zahryzla do borovice, strom sa zatriasol a drevo prasklo. Zvieratká naraz vykriekli na jazveca: „Utekaj!“ Ten sa napokon spamätal a pochopil, že iné východisko mu neostáva. Vybehol z nory v poslednej chvíli, v momente keď sa ihličnan s hučaním zvalil na zem. Jazvec dobehol ku ostatným a triasol sa na celom tele. Medvedica ho pohladila svojou veľkou labou a utešiť ho chcel aj lišiak: „Neboj sa kamarát, môžeš bývať so mnou. Poznám ešte niekoľko nôr v okolí. Pod, ukážem ti ich.“ Jazvec sa pohol pomaly, pretože sa stále nevedel spamätať. Lišiak ho zaviedol do opustenej nory a bez váhania mu uvoľnil najlepšie miesto na machovom lôžku.

Vtedy sa ozvalo jemné suchnutie. Píly stíchli a les sa pomaly ponáral do ticha. Kamienok sa rozžiaril zeleným svetlom a všetky zvieratká pristúpili bližšie. Tušili, že sa im ozýva Stromáčik, hoci je niekde ďaleko. Na kameni sa objavil nový nápis: „Keď nás život skúša, priateľstvo sa ukáže. A kto prichýli druhého, sám ako strom narastie.“ Všetci rozmýšľali, čo tým lesný duch myslí. „Dnes to nebola len skúška

priateľstva. Bolo to niečo väčšie,“ zachrochtal diviak. Srnka na to dodala tichým hlasom: „Prichádzame o domov.“ Medvedica prikývla a doplnila: „Som však na nás hrdá, že sme jazveca neopustili.“ Ten sa zahľadel na svetielkujúci list a zmohol sa len na jedno slovo: „Ďakujem.“ Lišiak sa snažil medzi kamarátmi udržať pozitívnu náladu a položil svoj chvost na plece jazveca: „Patíš k nám. Aj keď sa všetko okolo mení, priateľstvo ostáva. A vďaka nemu nepodľahneme zúfalstvu, ale nájdeme spôsob, ako pokračovať ďalej.“ Večer sa kamienok opäť jemne zablysol, akoby sa zvieratkám snažil lesný duch naznačiť, aby ešte vydržali. S príchodom noci sa všetci unavene uložili na zaslúžený odpočinok, pričom cítili, že medzi nimi vyrástlo niečo pevnejšie. „Domov nemusí byť len miesto,“ odfúkol z polospánku slimák a vtiahol hlavu do ulity. No a les, hoci o niečo menší, dýchal tiež o niečo pokojnejšie. Aj on vedel a tešil sa, že dnešnou skúškou prešli všetci úspešne. Zároveň však tušil, že nebola posledná.

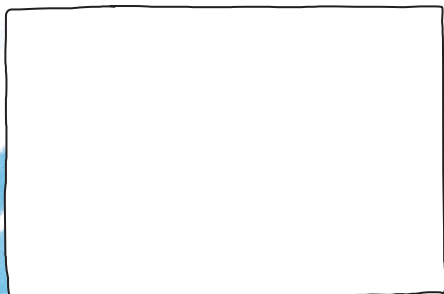
RÝMOVAČKY

Do veršikov z rozprávky **dopíšte** a **dokreslite** správne slová. Ako pomôcku využite obrázky dolu.

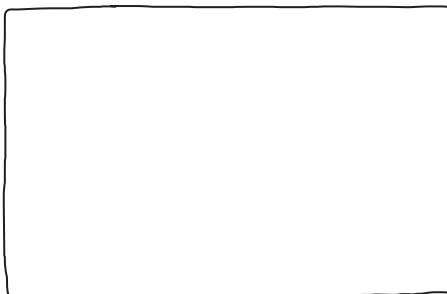
1. Prišli ľudia, moji milí,

a v rukách si nesú

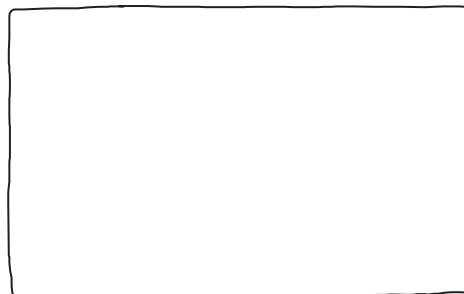
2. „Narušujú nám náš priestor

a nie je to veru“

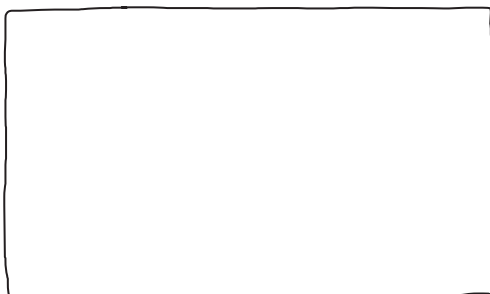
3. „Počkajme tu na jazveca,

padá jeho“

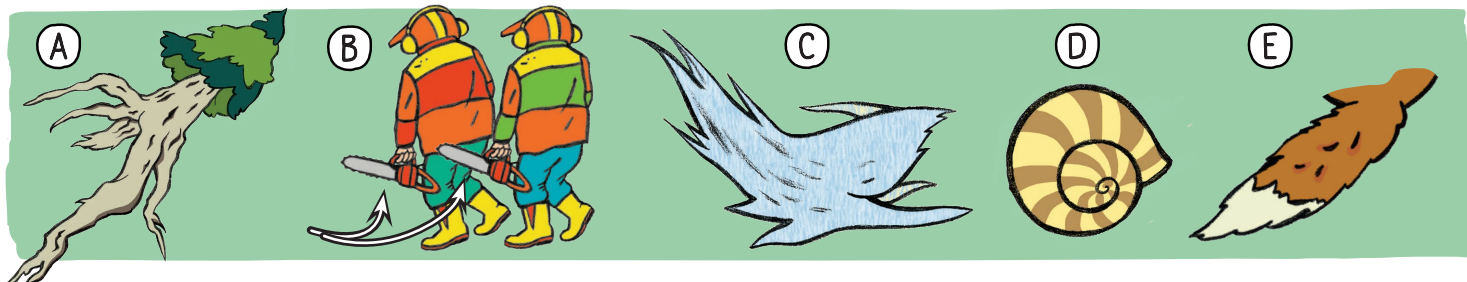
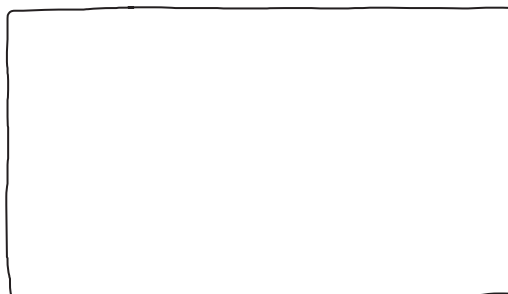
4. „Teraz budeš mojim hosťom,“

dotkol sa ho lišiak

5. Slimák, ten bol dobre skrytý,

vtiahol hlavu do.....“

AKO NA HOJDAČKE

Tak ako ste na tom so svojimi emóciami? Raz hore a raz zasa dolu? Nevadí. Vytvorte si pre ne skvelú hojdačku.

BUDETE POTREBOVAŤ:

- na konštrukciu:
- 5 drierok,
 - 3 drobné drierka
- na hojdačku:
- tavnú pištoľ,
 - špagát.

NÁVOD:

Spojte drierka do dvoch trojuholníkov a tie medzi sebou prepojte horným drierkom. Potom pripevnite špagát a nakoniec vytvorte sedaciu časť hojdačky a pripevnite ju k špagátu. Potom už len nájsť figúrku, ktorá sa bude na vašom diele hojdať.

VYJADRENIE EMÓCIÍ

Ako sa cítite? To je otázka, ktorú počujeme často. Tak ako to teda máte? Ktoré emúcie počas dňa prežívate najviac? **Skúste si ich počas jedného týždňa zapisovať. Za každý deň tri,** ktoré boli počas daného dňa najdôležitejšie. Takto tiež zistíte, ktorá emócia sa vám opakovala najčastejšie.

DÁTUM							
1. EMÓCIA							
2. EMÓCIA							
3. EMÓCIA							

A aby sme vám trochu pomohli, tu je **zoznam najbežnejších emócií.**

- Radosť
- Zvedavosť
- Nadšenie
- Prekvapenie
- Spokojnosť
- Hrdosť
- Láska alebo náklonnosť
- Hravosť
- Frustrácia
- Hnev
- Smútok
- Strach
- Hanblivosť
- Zananbenie
- Sklamanie
- Nepokoj alebo nervozita
- Apatia
- Nuda
- Žiarlivosť
- Sebaistota alebo pocit, že niečo dokážem

POSTAVA PLNÁ EMÓCIÍ

Vyrobte si s nami veselú postavičku a naučte sa rozlišovať emócie na tvári ľudí.

BUDETE POTREBOVAŤ:

- tvrdší papier na postavu,
- 4 menšie kruhy vo veľkosti tváre z bieleho kancelárskeho papiera,
- nožnice, • lepidlo,
- farbičky, • fixky.

NÁVOD:

Celú postavu si najprv predkreslite, vystrihnite a vyfarbite. Potom si kruhy preložte na polovicu a zlepte ako na fotografii. Na jednotlivé vrstvy nakreslite tváre s emóciou a prilepte na oblasť tváre postavičky. Dotvorte podľa seba a použite na hru o emóciách alebo keď sa niekto spýta: „**Ako sa cítite?**“ **Iba ukážete - takto!**

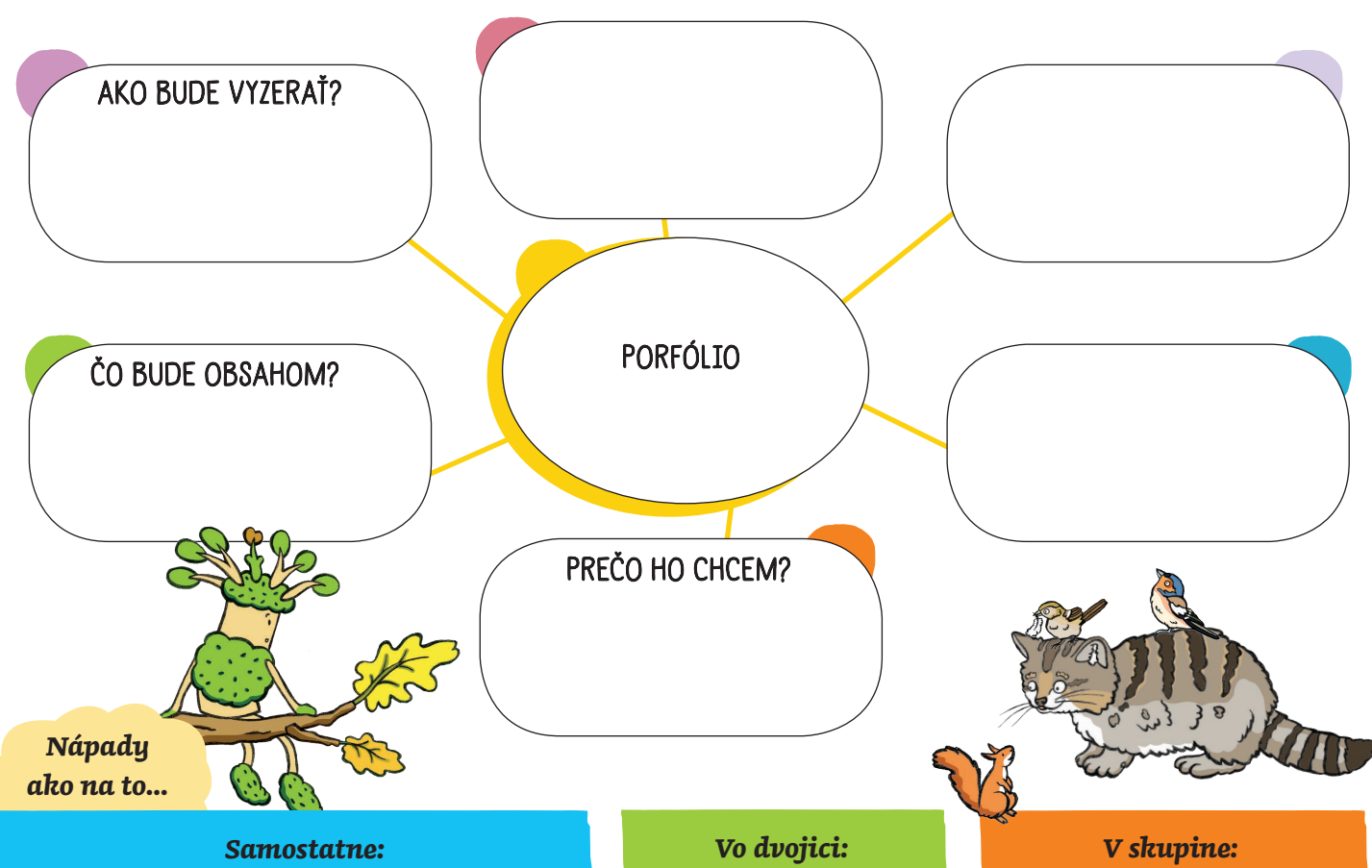

PORTFÓLIÁ

Niečo sa vám podarilo? Alebo ste nejakému svojmu výtvoru venovali veľa energie a chcete si ho odložiť? **Založte si portfólio.** Do krabice, zakladača alebo zošita si postupne vkladajte to, na čom ste pracovali. Ak sa vám podarilo niečo veľké alebo také, čo sa nedá takto odložiť, odfoťte si to (napríklad divadelné predstavenie, v ktorom ste vystupovali, alebo nadrozmerná stavba). Všetko sú to dôkazy vašej práce, vynaloženého úsilia a toho, že ste svoju úlohu dokončili.

Keď toho nazhromaždíte viac, portfólio vám poskytne skvelú spätnú väzbu na vaše učenie sa. Napríklad sa zo zhromaždeného materiálu dozviete, čo všetko ste sa za dané obdobie naučili. Môžete aj porovnať začiatky s tým, čo dokázate dnes a kam ste sa posunuli. Viete si zhodnotiť dosiahnuté ciele, navrhnúť, ako ďalej pokračovať, prípadne v čom by ste sa chceli zlepšiť. A o mesiac alebo po určitom čase sa ku portfóliu opäť vrátte a zhodnotíte, či ste dosiahli všetko, čo ste si pôvodne naplánovali.

Veríme, že už vám hlavou bežia nápady, skúste si ich zapísať do pojmovej mapy.

Vezmite si pečiatku alebo nálepku a označte práce, ktoré majú pre vás veľkú hodnotu. Ak nechcete zasahovať do výtvoru, použite lepiace papieriky. Svoj výber ešte raz prehodnoťte a následne založte do portfólia. Z času načas (napríklad raz za mesiac) svoje materiály opäť pretriedte a v portfóliu zanechajte len tie, ktoré sú pre vás dôležité. **Vedeli by ste aj vysvetliť, v čo ich dôležitosť spočíva?**

Prizvite na triedenie, oceňovanie, rozhovor aj niekoho druhého. Či už dospelého alebo rovesníka. Uvidíte, aké zaujímavé bude pre vás hovoriť o svojej práci, istotne to obohatí aj vás.

Rovnako môžete hovoriť, triediť, vytvárať a hodnotiť svoje portfólio v skupine. Dohodnite si pravidlá, aby ste si vytvorili bezpečné prostredie a každý mohol vyjadriť svoj vlastný názor bez hodnotenia. Celkové hodnotenie nechajte vždy na autora danej zbierky prác.

FÉROVÉ PROSTREDIE

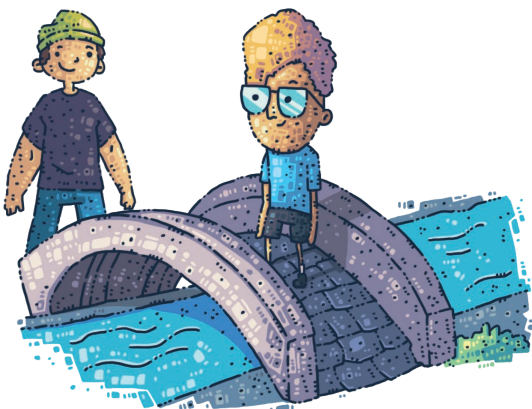
Bezpečné prostredie nevyrastie u vás samo od seba – **tvoríme ho všetci spolu**, každý deň, svojimi slovami, skutkami aj tým, ako sa k sebe navzájom správame. Aby sa to darilo, pomáhajú spoločné pravidlá triedy. Neslúžia na to, aby nás obmedzovali, ale aby nám pomáhali žiť spolu spokojne a približovať sa k spoločnému cieľu. Dali by sa prirovnať aj k dopravným značkám – ukazujú smer a robia cestu bezpečnou pre všetkých.

Najlepšie pravidlá sú tie, ktoré si vytvoríte spolu. Každý môže navrhnúť, čo považuje za dôležité: napríklad navzájom sa počúvať, prijať názor iného, pomáhať si...

Dohodnuté pravidlá je treba trénovať. Pomôžu krátke scény, piktogramy či záhadná krabica, ktorá obsahuje rôzne predmety symbolizujúce jednotlivé pravidlá. No a nezabudnite na príbehy a rozprávky, kde sa dané pravidlo vyskytuje.

Možno vám pomôže aj niekoľko zaujímavých aktivít, ktoré stoja za vyskúšanie.

1. MOST PRIATELSTVA

Podporíte budovanie dôvery, vzájomne sa spoznáte zasa o trochu viac a objavíte silné stránky svoje aj ostatných. Spolu vytvoríte niečo, čo vás bude spájať každý deň – most priateľstva. Každému v skupine dajte jeden papierový „kameň“. Na ten napíše alebo nakreslí jednu vec, ktorou môže prispieť k bezpečnej a priateľskej triede. Môže to byť napríklad: „počúvam ostatných“, „nevynechávam nikoho z hry“, „viem pomôcť pri učení“. Keď všetci svoje kamene dokončia, položte ich vedľa seba tak, aby spolu tvorili most. Ten potom vystavte na viditeľné miesto v triede. Bude vám každý deň pripomínať, čo je pre vás dôležité. Raz za týždeň sa k mostu vráťte. Porozprávajte sa o tom, ako sa vám darilo podľa neho správať. Môžete uviesť aj konkrétne situácie, keď sa vám to podarilo, alebo keď to bolo náročné. Ak chcete aktivitu ešte obohatiť, môžete raz za čas doplniť aj nové „kamene“, ktoré pomáhajú vytvárať lepšiu atmosféru v triede.

2. KRUHY STAROSTLIVOSTI

Sadnite si spolu do kruhu tak, aby ste sa všetci videli. Do stredu položte „predmet rozhovoru“ – môže to byť kamienok, figúrka, malá hračka, guľôčka alebo čokoľvek, čo máte práve poruke. Dohodnite sa, že rozpráva len ten, kto predmet drží v ruke. Ostatní počúvajú a neskáču mu do reči. Potom si postupne odpovedzte na niektorú z otázok: „Kedy sa v škole cítite bezpečne?“ „Čo vám pomáha, keď sa niečo nepodarí?“ „Ako môžem byť oporou kamarátovi?“ Odpovedanie na otázky je dobrovoľné. Niektorí možno potrebujú čas, kým budú pripravení zdieľať svoje pocity, a to je úplne v poriadku.

Na záver si spoločne vyberte jedno malé „gesto starostlivosti“ na celý týždeň. Môže to byť napríklad „každý deň aspoň raz niekoho pochválím“. Po týždni sa porozprávajte, ako sa vám darilo – čo bolo ľahké, čo náročné a čo by ste chceli skúsiť inak.

MAABAKA

24 ENI 25

JAZVEČÍKY

MOŽNO MA POZNÁTE AKO PSÍKA S DLHÝM TELOM, VÝRAZNÝMI OČAMI A KRÁTKYMI NOHAMI. ALE VEDELI STE, ŽE PÔVODNE NÁS VYŠŤACHTILI V NEMECKU NA LOV JAZVECOV, LÍŠOK A KRÁLIKOV? NA TÚTO PRÁCU MÁME IDEÁLNU STAVBU TELA - DLHÝ TRUP, SILNÉ LABKY NA HRABANIE A VYNIKAJÚCI ČUCH.

NÁŠ TVAR TELA UMOŽŇUJE VLIEZŤ HLBOKO DO NORY A VYTLAČIŤ Z NEJ SKRYTÉ ZVIERA.

AJ KEĎ DNES VÄČŠINOU ŽIJEME AKO DOMÁCI MILÁČIKOVIA, HLBOKO SKRÝVAME DUŠU POĽOVNÍKA. NIEKTORÍ Z NÁS VŠAK STÁLE POMÁHAJÚ PRI POĽOVAČKÁCH ALEBO V ZÁCHRANÁRSKYCH TÍMOCH.

ČÍM SME VÝNIMOČNÍ? JAZVEČÍKY SÚ ODVÁŽNE, HÚŽEVNATÉ A INTELIGENTNÉ PSY. KEĎ SI NIEČO ZAUMIENIME, LEN TAK SA NEVZDÁME. RADI STOPUJEME PACHY A PÁTRAME PO ZAUJÍMAVÝCH VECIACH. NÁŠ ČUCH JE OMNOHO SILNEJŠÍ AKO ČUCH ČLOVEKA - CÍTIME VECI, KTORÉ SI ĽUDIA ANI NEVŠIMNÚ. OKREM TOHO SME AJ SKVELÍ STRÁŽCOVIA. KEĎ SA NIEČO DEJE, DÁVAME TO HLASNO NAJAVO.

ROZDEĽUJEME SA PODĽA TYPU SRSTI A PODĽA VEĽKOSTI, ČO VYTVÁRA AŽ 9 DRUHOV JAZVEČÍKOV.

Drsnosrstý jazvečík

TYPY OSRSTENIA:

HLADKÚ LESKLÚ SRŠŤ MÁ **KRÁTKOSRSTÝ JAZVEČÍK**.

JEMNÁ SPLÝVAVÁ SRŠŤ, NAJMÄ NA UŠIACH A CHVOSTE SA NACHÁDZA NA TELE **DLHOSRSTÉHO TYPU**. POSLEDNÉHO, **DRSNOSRSTÉHO JAZVEČÍKA** CHARAKTERIZUJE TVRDÁ SRŠŤ S FÚZIKMI A OBOČÍM, VĎAKA ČOMU VYZERÁME TROCHU AKO UČENCI.

VEĽKOSTNÉ TYPY:

NAJVÄČŠÍ JAZVEČÍK JE **JAZVEČÍK ŠTANDARDNÝ**, PÔVODNE URČENÝ NA LOV JAZVECOV. MENŠÍ, NO STÁLE ODVÁŽNY, JE **TRPASLIČÍ JAZVEČÍK**.

KRÁLIČÍ JAZVEČÍK JE Z NICH NAJMENŠÍ A BOL VYŠŤACHTENÝ PREVAŽNE NA LOV KRÁLIKOV.

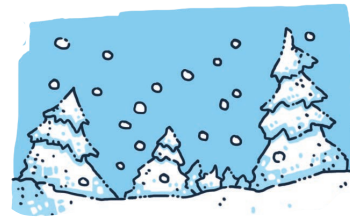
VEDELI STE, ŽE V ROKU 1972 BOL JAZVEČÍK MASKOTOM OLYMPIJSKÝCH HIER V MNÍCHOVE? SYMBOLIZOVAL VLASTNOSTI DÔLEŽITÉ PRE ŠPORTOVCOV AKO SÚ VYTRVALOSŤ, HÚŽEVNATOSŤ A OBRATNOSŤ. JAZVEČÍK SA VOLAL WALDI A MAL SVETLOMODRÚ HLAVU A CHVOST, PRIČOM JEHO TELO BOLO PRUHOVANÉ.

Dlhosrstý jazvečík

Krátkosrstý jazvečík

ČO JE VLASTNE SNEH?

Sneh je **zmrznutá voda**, ktorá vzniká vysoko v atmosfére, keď je veľmi chladno. V oblakoch sa pri nízkych teplotách tvoria drobné ľadové kryštáliky, ktoré sa spájajú do snehových vločiek. Keď sú dostatočne ťažké, padajú na zem ako sneh. Tvar vločiek závisí od teploty a vlhkosti vzduchu, preto sú niekedy jemné a suché a inokedy mokré

a ťažké. Každá snehová vločka je pritom jedinečná, pretože kryštáliky vznikajú v rôznych podmienkach a nikdy sa nespoja úplne rovnako. Množstvo snehu sa v jednotlivých oblastiach líši – ovplyvňuje to najmä **nadmorská výška, teplota a tvar krajiny**. Vo vyšších polohách býva chladnejšie, preto tam sneh napadne vo väčšom množstve a drží sa dlhšie.

Na mape Slovenska vyznačte miesta, kde býva sneh najdlhšie a vysvetlite, prečo tomu tak je. Pomôžte si údajmi z internetu, napríklad zo SHMÚ.

Sneh sa najviac drží...

Je to preto, lebo...

UMELÝ SNEH

Nesneží? Nevadí. Odteraz nie ste závislí na počasí.

BUDETE POTREBOVAŤ:

väčšiu misu, teplú vodu, mydlo, vatu.

NÁVOD: Do misy vložte vatu, postupne ju zalievajte vodou, aby bola vlhká, ale nie plná vody. Potom pridajte tekuté mydlo a začnite miesiť celú zmes. Venujte tejto činnosti dostatok času, aby sa vám podarilo vytvoriť plstený sneh. Ten môžete využiť napríklad ako dekoráciu na vianočné kútiky či pohľadnice.

ČO JE PRAVDA O CICAVCOCH?

Niektoré cicavce môžete stretnúť pri prechádzke v lese, iné žijú skrytejšie, no o všetkých už určite veľa viete. Teraz si môžete vyskúšať, či sa vo zvieracom svete dokážete zorientovať a rozoznať fakty od mýtov, ktoré medzi ľuďmi často kolujú.

Pri každom výroku označte, či si myslíte, že je pravdivý („P“) alebo nie („N“). Potom si porovnajte svoje odpovede so správnym riešením a prediskutujte, čo vás prekvapilo alebo zaujalo. Nakoniec si vyberte jednu informáciu, ktorá bola pre vás najzaujímavejšia.

	MEDVEDE NESPIA VŽDY POČAS CELEJ ZIMY.	P / N	Je to pravda. V posledných rokoch sa zimný spánok týchto zvierat skraca alebo úplne vynecháva v dôsledku miernejších zim a dostatku potravy.
	VEVERICA SI OBČAS SCHOVÁVA ORECHY DO KOŽUŠINY.	P / N	Nepravda. Skrýva si ich do dutín a rôznych skrytí v lese. Niekedy sa stane, že na ne dokonca zabudne.
	VYDRA RIEČNA MÁ VEĽMI HUSTÚ SRŠŤ, PŘIBLIŽNE JE TO AŽ 50 000 CHLPOV NA CENTIMETER ŠTVORCOVÝ.	P / N	Pravda. Vďaka srsti je dokonale izolovaná. Je dvojvrstvá - má aj ochrannú, hustú vrstvu a aj mäkkú podkladu.
	JEŽKOVIA SA RODIA BEZ PICHLIAČOV. TIE IM ZAČÍNajú RÁŠŤ AŽ O PÁR HODÍN.	P / N	Je to pravda. Pichliače majú ukryté pod vrstvou opuchnutej kože, aby neporanili matku. Táto ochranná vrstva do pár hodín ustúpi.
	NA SLOVENSKU SA VYSKYTUJE IBA 5 DRUHOV NETOPIEROV.	P / N	Nie je to pravda. Na Slovensku žije až 28 druhov netopierov. Všetky sú chránené.
	ZAJAC POLNÝ DOKÁŽE PRI BEHU VYVINÚŤ RÝCHLOSŤ AŽ 60 KM ZA HODINU.	P / N	Je to pravda. Zajac polný beží bežne rýchlosťou okolo 40 km/h. Pri nebezpečenstve dokáže krátkodobou dosiahnuť rýchlosť od 60 až 75 km za hodinu!
	KUNA SKALNÁ ŽIJE V IBA SKALÁCH A NA SKALNÝCH ÚTESOCH VO VEĽKEJ NADMORSKEJ VÝŠKE.	P / N	Nepravda. Žije nielen na skalách, ale aj v lesoch a často aj v blízkosti ľudí, občas aj na poväľach alebo v garážach.
	BOBRIE HRÁDZE MÔŽU MAŤ DĺŽKU AŽ NIEKOĽKO STO METROV A TIETO STAVBY BÝVAJÚ STAVANÉ Z DREVA, BLATA A RASTLINNÉHO MATERIÁLU.	P / N	Pravda. Veľkosť bobriích hrádzi sa výrazne líši v závislosti od prostredia, v ktorom sú postavené. Dlhšie hrádze boby často stavajú na to, aby si vytvorili dostatočne hlboké a rozsiahle vodné plochy.
	VLCI ŽIJÚ V SKUPINÁCH, KTORÉ SA NAZÝVAJÚ SVORKY. V JEDNEJ BÝVA OKOLO 20 JEDINCOV.	P / N	Nepravda. Vo svorke je zvyčajne od 6 do 10 vlkov a tvoria ju hlavne rodičia a ich deti.
	HLAVNÝM ZNAKOM DANIELA ŠKVRNITÉHO SÚ JEHO ROHY. SAMCE ICH KAŽDOROČNE ZHADZUJÚ ABY IM NARÁSTLI NOVÉ.	P / N	Nepravda - chytá! Danieli majú na hlave parohy. Pravdou ale je, že ich zhadzujú. Táto vlastnosť je zároveň aj hlavný rozdiel medzi rohom a parohom.

VYBERANIE ČEREŠNIČIEK

Možno ste už videli diskusiu, kde niekto tvrdil, že „má pravdu“, lebo „to hovoria výskumy“. Lenže dotyčný si vybral len tú časť, ktorá sa mu hodila. Toto sa volá „cherry picking“, teda „vyberanie čerešničiek“.

Keď niekto použije túto techniku, v skutočnosti úmyselne zamlčiava dôležité údaje. Tým pádom nepovie celú pravdu, len jej časť. A to môže veľmi zavádzať ostatných.

Ako to spoznáte?

- človek hovorí len o tom, čo mu vyhovuje,
- nespomína iné príklady, ktoré danú vec potvrdzujú,
- ignoruje výsledky, ktoré sa mu nehodia.

Vo férovej debate však platí: Dôležité je pozrieť sa na všetky informácie, nielen na tie, ktoré podporujú náš názor. Skutočná pravda sa totiž nachádza v celom košíku, nielen v pár krásnych čerešniach.

PRÍBEH A

„V MESTE VZNIKLI TRI NOVÉ PARKY.

ZNAMENÁ TO, ŽE MÁME VIAC ZELENÉ AKO

KEDYKOĽVEK PREDTÝM!“

Prečítajte si príbeh A.

Následne diskutujte na nasledovnú tému: „Pôsobí tvrdenie presvedčivo a pozitívne? Prečo si to myslíte?“

Potom si prečítajte príbeh B a diskutujte, či sa váš pohľad zmenil, keď ste sa dozvedeli aj druhú časť príbehu.

PRÍBEH B

„V MESTE VZNIKLI TRI NOVÉ PARKY, ALE

VYRÚBALI AJ VEĽKÝ LES KVÔLI NOVEJ

DIAĽNICI, TAKŽE ZELENÉ JE CELKOVO MENEJ.“

AKO NA DARČEKY A NÁKUPY?

Vianoce bez darčiekov si nevieme ani predstaviť. Pritom to najdôležitejšie je byť spolu so svojimi blízkymi. Ak sa však rozhodneme pre materiálne dary, skúsme sa zamyslieť nad človekom, ktorého obdarúvame. **Pred tým, ako vyrazíte na nákupy, skúste odpovedať na 4 otázky:**

	ČO JE PRE DÔLEŽITÉ?	ČO JE PRE NEDÔLEŽITÉ?
ČO JE PRE POTREBNÉ?		
ČO JE PRE NEPOTREBNÉ?		

Ak sa vám podarí naladiť na toho, koho chcete obdať, napovie vám tabuľka presne, čo by ho potešilo a čomu by ste sa mali vyhnúť. V druhej fáze sa môžete zamyslieť nad tým, či darček dokážete vyrobiť, zrecyklovať alebo ho treba naozaj kúpiť v obchode.

A keď sa už ocitnete v obchode alebo nákupnom centre, využite čas na nákupný lovecký zoznam. Všímajte si veci a pohľadajte tie z nášho zoznamu.

NÁJDITE NIEČO :

NEZMYSELNÉ

ÚSPORNÉ

ZDRAVÉ

TAJOMNÉ

ZBYTOČNE
VEĽKÉ

ČO JE PRÍLIŠ
MALÉ

EKOLOGICKÉ

VTIPNÉ

ČO STE EŠTE
NEVIDELI

ČO JE PODĽA VÁS
NEPOTREBNÉ

ČO MÁ VEĽA
NAKUPUJÚCICH

ZBYTOČNE BALENÉ
V PLASTE

VIANOČNÝ OBRAZ

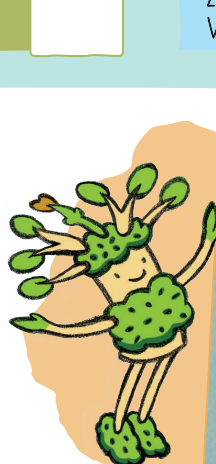
Vytvorte si ten svoj - originálny a jedinečný.

BUDETE POTREBOVAŤ:

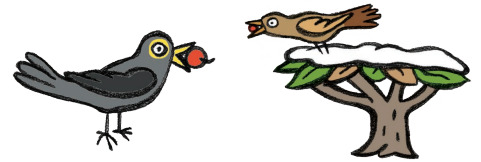
kartón, nožnice, hrubú lepiacu pásku, kokos, koráliky a gombíky, čečinu, fixku.

NÁVOD:

Z kartónu vystrihnite rám obrazu, potom celé jeho vnútro prelepte lepiacou páskou. Na ňu vytvorte obraz a posypte kokosom. Na záver obraz prelepte lepiacou páskou, obstrihajte presahujúce konce a dotvorte permanentnou fixkou. Najkrajší bude na skle alebo okne, ktoré vyzdvihne jeho priehľadnosť.

KRÍMIDLÁ A ÚKRYTY

V zime to zvieratá nemajú jednoduché. Špecifickú situáciu majú aj vtáčiky. Ťažšie si nájdú potravu a potrebujú aj bezpečný úkryt pred vetrom a mrazom. Najčastejšie sa **schovávajú** v hustých kríkoch, ihličnatých stromoch alebo v rôznych škárach na budovách. Preto je dobré nechať kríky v záhrade pekne „strapaté“ a ak máte možnosť, môžete im do záhrady pridať aj búdku, vďaka ktorej budú mať miesto na odpočinok.

Ak sa ich rozhodnete v zime prikrmovať, najlepšie je začať už na **jeseň, ideálne v októbri** a pokračovať počas chladných a zasnežených dní. Vtedy je potravy v prírode málo a vtáky si krmidlo radi zapamätajú. Na jar, keď sa oteplí, by ste však mali prikrmovanie postupne obmedziť, pretože v teplých mesiacoch si vtáčiky vedia nájsť potravu aj sami a priveľa ľudskej pomoci by im mohlo skôr uškodiť.

Predtým, ako si pripravíte krmidlo, je dobré pozorovať, **ktoré vtáky u vás bývajú**. Každý druh má totiž trochu iné potreby. Sýkorky sa radi zavesia na menšie krmidlá, vrabce zas ocenia priestrannejšie miesta, kde môžu pohodlnejšie pristáť. **Kde a aké krmidlo teda umiestniť?**

Najvšestrannejšie je krmidlo so strieškou, ktoré chráni krmivo pred dažďom a snehom. Zavesiť ho môžete na strom alebo postaviť na kolík v záhrade. Výborné sú aj zásobníky, z ktorých potrava postupne vypadáva a zostáva dlhšie suchá. Na orechy existujú drôtené košíky, ktoré majú rady napríklad stehlíky alebo červienky. Niektoré vtáky vyhľadávajú potravu aj na zemi, preto im môžete pripraviť nízke krmidlo, ale treba dávať pozor, aby potrava rýchlo nenavlhla. Ak záhradu nemáte, existujú aj krmidlá, ktoré sa dajú pripevniť priamo na okno.

Materiál krmidla môže byť rôzny. Drevo pekne zapadne do prírody a vyzerá prirodzene, kov alebo plast sa zasa ľahšie čistia. Každé riešenie má niečo do seba, hlavné je, aby bolo krmidlo bezpečné, stabilné a aby sa v ňom potrava neznehodnotila dažďom či snehom.

Krmivo by malo byť čo **najčerstvejšie**. Vtáčikom nedávajte sladkosti, slané oriešky ani jedlo od stola. Nevhodné sú aj staré, plesnivé či inak pokazené orechy – tie môžu vtákom ublížiť. Najviac energie v zime získajú zo slnečnicových semienok, obilnín, orechov, jablák či lojových guľčiek. V mrazivých dňoch im veľmi pomôže aj trocha čerstvej vody, najmä ako sú kaluže zamrznuté.

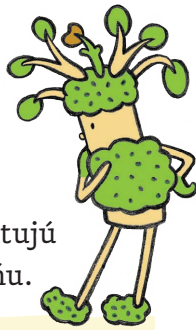
Ak vtáčikom pripravíte **bezpečné miesto, dobré jedlo a trochu vody**, určite vám to oplatia veselým čvirikaním. A keď sa vráti jar a snehu ubudne, všimnite si, ako sa opäť púšťajú do hľadania potravy po svojom. Je to znak, že ste im pomohli prežiť zimu tak, ako to potrebovali. Niektoré druhy sa vám budú vracat na krmítko každý rok, pretože si zapamätajú, kde našli pomoc. A ak budete vtáčikom pomáhať dlhodobo, istotne sa naučíte spoznávať rôzne druhy podľa farby, hlasu či správania. Možno uvidíte aj mladé vtáčatá, ktoré si skúšajú prvé lety.

Chceli by ste vtáčikom pomôcť, no nevíete kde začať? Vytvorte im jednoduché krmidlo. Návod na rozličné krmidlá nájdete na stránke www.stromzivota.sk alebo si ich pozrite cez tento QR kód.

BAZALKA PRAVÁ

Jej latinské meno je *Ocimum basilicum* a patrí medzi najobľúbenejšie bylinky, ktoré sa pestujú v záhradkách aj na okenných parapetoch. Už pri jemnom dotyku listov môžete zacítiť jej vôňu.

Správne priraďte jednotlivé časti rastliny.

- A** KOREŇ **B** STONKA **C** LIST **D** KVET

Vedeli ste, že hoci sa najčastejšie používajú listy, zúžitkovať môžete aj kvety či stonky?

Svoj názov získala zo starogréckeho slova **basileus** – **kráľ**, čo odkazuje na jej význam v minulosti, keď sa používala na výrobu vzácnych masť a parfumov.

Najčastejšie sa používa na dodanie výraznej chuti jedlám, najmä v talianskej kuchyni. Ochucujú sa ňou šaláty, omáčky, mäso aj cestoviny. Najsilnejšiu chuť má tesne pred kvitnutím, preto sa odporúča zbierať ju práve v tomto období.

Okrem výborných chuťových vlastností má aj liečivé účinky. Podporuje trávenie, pomáha pri nadúvaní, v ústnej dutine pôsobí protizápalovo a uvoľňuje dusivý kašeľ.

Pôvodne pochádza z ďalekej Indie, do Európy sa dostala už v 16. storočí a rýchlo si získala popularitu. Dnes existuje množstvo jej odrôd – od klasickej zelenej až po fialovú či citrónovú.

Bazalka vytvára nízky **kríčkovitý porast** vysoký 20–40 cm. **Listy** má mäkké a zelené a je možné ich zbierať počas celého leta. **Kvety** sú drobné, biele až ružovkasté a rastú v malých klasoch. Pestovanie zvládne aj začiatočník. Bazalke stačí teplé slnečné miesto v zemi alebo v kvetináči, pravidelná zálievka a kyprá pôda bohatá na živiny. Semená vyklíčia už do dvoch týždňov.

TIP:

Po prečítaní zaujímavosti o bazalke si vyplňte kvíz.

SRDIEČKOVÁ GIRLANDA

Dekorácia, ktorú si viete vyrobiť pohodlne a sami.

Budete potrebovať: rovnaké prúžky farebných papierov alebo z časopisov, zošívачku.

Postup: Najprv si všetky prúžky papiera prehnite na polovicu. Potom vytvorte prvé srdiečko, na ktorého konci zošívачkou pripevníte stred ďalšieho srdiečka. Rovnako pokračujete až kým nemáte reťaz dlhú toľko, koľko potrebujete.

VIANOČNÉ TVORENIE

Decembrové tvorenie vás naladí na predvianočný čas, pomôže vám spomaliť a oceniť chvíle doma. Vyskúšajte si naše tipy, zapojte do nich aj ostatných a podporte svoju kreativitu.

ŠTETCE BEZ FARBY

Maľovať bez namáčania do farby? Nie, nie je to nemožné. Vyskúšajte.

BUDETE POTREBOVAŤ:

farebné krepové papiere, paličky ORL, tavnú pištoľ, nožnice.

POSTUP: Z krepového papiera nastrihajte dlhé užšie pásiky. Môžete ich rozstrihať do strapčekov. Potom ich prilepte na paličky a obmotajte jeden koniec. Poriadne ukončíte spoj. Nasleduje už len maľovacia fáza, kedy si vezmete tvrdý papier, nádobu s vodou a vaša maľba sa môže začať.

CITRÓNOVO-MEDOVÝ GÉL

Vláčna pokožka na rukách, ktoré si počas dňa s nami zažijú toho ozaj mnoho. Ošetríte si ich svojpomocne a šetrne. Skvelý tip na darček. Čo poviete?

BUDETE POTREBOVAŤ:

2 lyžice škrobu, 3 lyžice vody, 1 lyžicu medu, 1 lyžicu čerstvej citrónovej šťavy, 5–10 kvapiek esenciálneho oleja vlastného výberu.

POSTUP: V malom hrnci zmiešajte vodu so škrobom (použiť môžete napríklad zemiakový alebo kukuričný) a zohrejte na miernom ohni, kým nevznikne hustá zmes. Odstavte z ohňa a vmiešajte med a citrónovú šťavu. Pridajte esenciálny olej a dôkladne premiešajte. Odporúčame napríklad teatree, citrón, levanduľu či bazalku.

Nalejte do sklenenej fľaštičky a otvorené nechajte vychladnúť.

POUŽITIE: Naberte malé množstvo a naneste na ruky. Ak chcete intenzívnejší účinok, navlečte si na natreté ruky gumené rukavice na približne 15 minút.

VIANOČNÝ POZDRAV

Čo poteší viac, než pranie, ktoré je vlastnoručne vyrobené? Vyroberte si s nami to vianočné.

BUDETE POTREBOVAŤ:

tvrdý papier veľkosti A4, štetec, cestoviny „mašličky“, zelenú a červenú akrylovú farbu, farebnú stužku, tyčinku na čistenie uší, nádobu na vodu, tavnú pištoľ.

POSTUP: Papier prehnite na polovicu, aby vznikla otváracia pohľadnica. Cestoviny naфарbite zelenou farbou a nechajte vysušiť. Na prednú stranu nalepte do kruhu zelené cestoviny, pomedzi ne vytvorte bodky červenou a okolo prilepte mašľu, ktorú ozdobne zaviažte. Nechajte uschnúť a dotvorte podľa vlastnej fantázie. Dovnútra nezapodnite vpísať svoje pranie niekomu, koho chcete potešiť.

TIP: Takýmto pozdravom viete potešiť celoročne a v ľubovoľných farbách.

NÁJDI 10 ROZDIELOV

ZÁBAVNÉ HRY A POKUSY

V tejto rubrike si vyskúšate tri úplne rozdielne úlohy, pri ktorých budete trénovať prsty aj mozog. Rozvíjať si budete aj svoju trpezlivosť, presnosť či zručnosť riešiť problémy. Tak poďme na to.

TRÉNINGOVÁ TENISKA

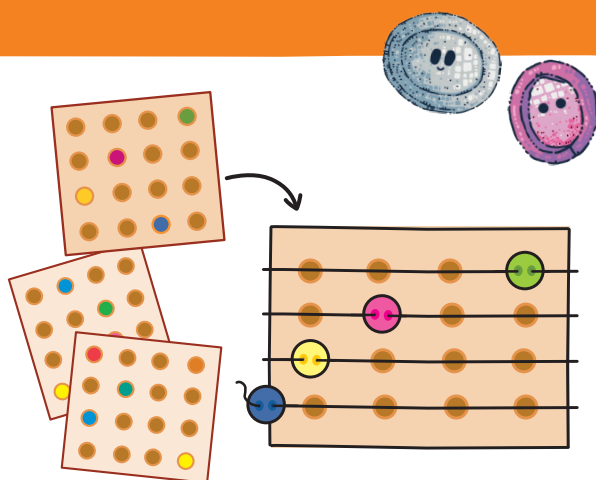
Aj vy sa bojíte, že si nezaviažete dobre šnúrku a čo sa ďalej stane? Tréning robí majstra!

BUDETE POTREBOVAŤ: kartón, dierkovačku, nožnice, farebné papiere, fixky a lepiacu pásku, šnúrky do topánok.

POSTUP: Najprv si predkreslite tenisku, oblepte ju farebným papierom, vytvorte dierky a prilepte pevne o podlahu. Potom môže začať nácvik - prevlečte šnúrku tak, aby oba konce boli rovnako dlhé a postupujte ako pri viazaní mašličky na vlastnej topánke.

GOMBÍKOVÁ PLÁNOVAČKA

Vytvorte si väčší obdĺžnik z kartónu a pravidelne naň nakreslite bodky, ako vidíte na obrázku. Následne navlečte na gumičku alebo špagát farebný gombík a tento priviažte na kartón, čím vytvoríte prvý riadok. Postupujte rovnako s ďalšími riadkami, pričom zvolte gombík inej farby. Na záver si pripravte malé kartičky s rovnakým počtom bodiek, ako máte na kartóne. Podľa farby gombíka označte v každom riadku jeho plánované umiestnenie. Na záver si už len vyberajte kartičky a posúvajte gombíky na gumičke alebo špagáte tak, aby ich umiestnenie zodpovedalo predlohe.

ZÁZRAK S VODOU

Máme pre vás výzvu. Naplňte väčšiu nádobu vodou do dvoch tretín. Dovnútra vložte malý, nie príliš ťažký predmet, ktorý sa usadí na dne. Vašou úlohou bude vybrať ho z vody von, tak aby ste nevyliali ani kvapku. Nemôžete však použiť žiaden predmet, iba svoju ruku. Ako to urobíte?

Napíšte sem tri nápady.

1.

2.

3.

Potom pomaly začnite prstom točiť v jednom smere tesne pod hladinou vody. Čo sa stane? A prečo?

Napíšte si vysvetlenie a so spolužiakmi alebo kamarátmi sa o tom porozprávajte.

DOKRESĽOVAČKA

Už ste niekedy videli vlak,
ktorý sa ľahko vyšplhá na strmé kopce?

Nazýva sa **zubačka** alebo **ozubnicová železnica**.

Jej tajomstvo je, že má medzi bežnými koľajnicami
vloženú tretiu, zubatú koľaj, ktorej hovoríme **ozubnica**.

Lokomotíva má v podvozku ukryté zubaté koleso, ktoré
sa do nej presne zapojí. Tak sa zubačka bezpečne vyšplhá
aj na strmšie kopce, kam by sa obyčajný vlak nevedel dostať.

Založte si **Klub Stromu života** a systematicky rozvíjajte potenciál vašich detí. V rámci ročného **členského** máte k dispozícii:

- **online databázu** námetov na aktivity a pracovné listy na stiahnutie
- **elektronický archív** časopisu Stromáček, každé číslo si tak viete stiahnuť ako pdf
- možnosť zapájať sa do **súťaží** a uchádzať sa o stromácke **granty**
- **osobnostný test**, pomocou ktorého odhalíte talent dieťaťa

Zapojte sa pravidelne do **Enviropátračky** a vyhrajte pekné ceny. Viac informácií o súťažných úlohách nájdete na **www.stromzivota.sk**.

Naše školské **Eko-zošity** formátu A5 alebo A4, čisté alebo linažkové, sú šetrné k prírode a zdobené originálnymi, autorskými stromáčekovskými ilustráciami.

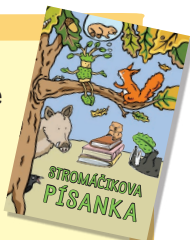
Každé číslo Stromáčka je spojené aj so súťažou **Fotovýzva!** Pošlite nám vaše fotky – ako skúmate, tvoríte či objavujete so Stromáčikom. Nezáleží, či ste predplatiteľ, člen klubu alebo len zvedavý čitateľ. **Najinšpiratívnejšie zábery a príbehy odmeníme peknými cenami.**

Zapojte sa do vzdelávacieho programu **INNO-Kids**. Vyberte si jeden prvok zo svojho okolia a vytvorte jeho vylepšený model – taký, ktorý využíva zelené technológie, šetrí zdroje alebo prispieva k napĺňaniu cieľov udržateľnosti.

Podporujeme zavádzanie outdoorovej edukácie na školách. V tejto súvislosti pripravujeme námety na aktivity a poskytujeme inovačné vzdelávanie pre učiteľov. Stromáčekovia žiaria vonku!

NOVINKA: S našou **Písankou** si potrénujete písanie písaným i tlačeným písmom a zoznámite sa aj s číslami.

Pre deti do 5 rokov máme v ponuke tematické vydania **Stromáčka** pre **najmenších** s jednoduchými úlohami a tipmi na hravé aktivity.

Záleží nám na životnom prostredí.

Preto je Stromáček vytlačený na 100% recyklovanom papieri, ktorého výroba je CO₂ neutrálna, nepoužívajú sa pri nej optické zjasňovače a bielenie chlóróm. Papier sa hrdí nasledovnými environmentálnymi značkami:

